Mill-Arkivju Mużikali

Innu lil San Filippu ta' Agira

Philip E. Said
B.A. (Hons.), S.Th.Dip., Dip. Guid. & Couns.

Madwar sena u nofs ilu, is-Sur Salvu Chetcuti, anzjan fil-kariga ta' teżorier tal-Każin Banda San Filep, għaddieli partitura mużikali ta' innu lil San Filippu ta' Agira, waqt li wrieni x-xewqa li xi darba dan l-innu jindaqq mill-Banda San Filep. Bħas-soltu fejn tidħol il-banda interessajt ruħi, u tkellimt ma' ħabib ieħor, is-Sur Michael Ciantar li dik il-ħabta kien surmast-direttur ta' l-istess banda. Tkellimna flimkien u, kif idderiġieni s-Sur Ciantar biex nimxi mal-mużika, bdejt nifli u nislet il-kliem imferrex qalb in-noti.

Il-kompożizzjoni mużikali hija tas-Surmast Giuseppe Caruana. Caruana żviluppa dan ix-xogħol fi tliet movimenti: wieħed għat-Tenur, ieħor għall-Baxx, u parti oħra għall-Kor tat-Tfal. Fuq il-parti għat-tfal (*Parte dei Ragazzi*) hemm il-kliem *Orchestra Mendelsshon*, Żebbuġ. Nieħu dan bħala indikazzjoni ta' żewġ fatti: l-ewwel, li Caruana kiteb dan l-innu għall-orkestra jew Kappella li kien waqqaf hu stess bl-isem ta' Mendelsshon, il-kompożitur Ġermaniż li, għalkemm għex ħajja qasira (1809-1847), irnexxielu jonqox ismu fl-istorja mużikali; it-tieni, li din il-Kappella kienet tagħti servizz f'Ħaż-Żebbuġ.

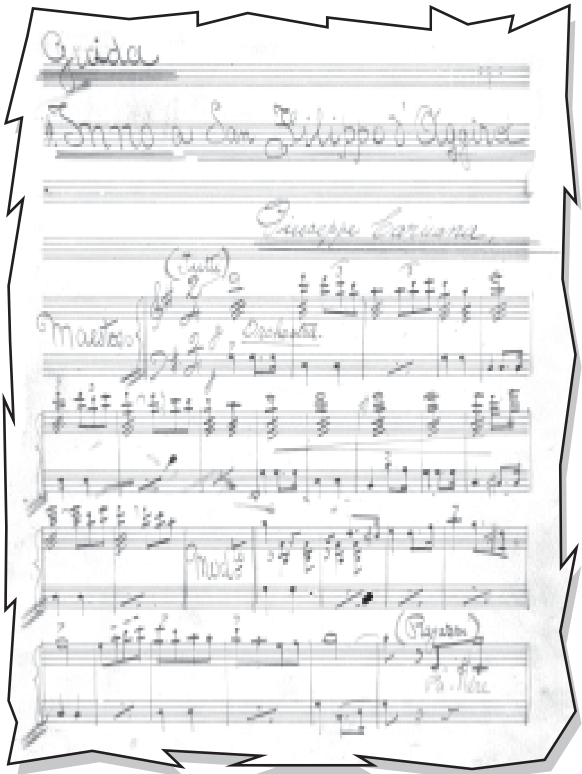

Il-kliem ta' l-innu huwa bit-Taljan. Fil-partitura ma sibt ebda indikazzjoni ta' min kiteb it-*text*. Però jekk wieħed jara l-mod sistematiku ta' kif kien jaħdem Caruana, jista' jasal għal xi konklużjoni probabbli dwar l-awtur tal-kliem ukoll.

Giuseppe Caruana

Bħala kompożitur Malti, Giuseppe Caruana (1880-1931) iddistingwa ruħu fil- fergħa tal-mużika sagra. Kiteb madwar tliet mitt kompożizzjoni sagra (Ġorġ Mifsud, 1981 ċitat minn J. Vella Bondin, 2000) li l-biċċa l-kbira minnhom jinsabu fl-arkivju mużikali tal-Mużew tal-Kattidral ta' l-Imdina. Fosthom insibu Quddies, Salmi, Innijiet tal-festi, Offertorji u Responsorji. Kien jiktibhom għall-Kappella li tagħha kien *maestro di cappella*. Flimkien mal-parroċċi ta' Porto Salvo, il-Mosta, il-Marsa, u l-Mellieħa, il-Kappella ta' Caruana kienet tieħu sehem fil-festi liturġiċi fil-parroċċa ta' Ħaż-Żebbuġ (ibid.). X'aktarx,

għalhekk, li kienet l-istess Kappella li tissemma bħala *Orchestra Mendelsshon* fl-innu li qegħdin nistudjaw.

Caruana għex u ħadem fi żmien Dun Karm, il-Poeta Nazzjonali (1871-1961). Miegħu iltaqa' mill-qrib fl-għanijiet reliġjużi aktar milli personalment. It-teoloġija ta' Dun Karm imwassla fil-kelma Maltija li tiftiehem minn kulħadd iltaqgħet mat-teknika mużikali ta' Caruana li ssarfet f'armonija li tiġbrok meta tismagħha. Il-kliem u l-mużika ta' innijiet bħal: *L-Innu ta' Filgħodu, L-Innu ta' Filgħaxija, Fil-Ħlewwa ta' Mejju, Tina l-Ħlewwa, Nagħtuk Qalbna, Nagħtuk Ruħna* u *T'Adoriam Ostia Divina* (*Nadurawk ja Ħobż tas-Sema*) huma ta' kwalità li jolqtu d-dimensjoni spiritwali u jerfgħu 'il fuq ruħ il-bniedem, l-aktar meta jitkantaw f'miġemgħa ta' talb.

Bħal kull biċċa xogħol artistika ġenwina, il-mużika sagra komposta minn Giuseppe Caruana *tirrifletti qisha f'mera* r-ruħ ta' min kitibha. Hekk jafferma Joseph Vella Bondin (2000) li fil-ktieb tiegħu *Il-Mużika ta' Malta fis-Sekli Dsatax u Għoxrin* fis-sensiela Kullana Kulturali jiddeskrivi x-xogħlijiet ta' Caruana bħala "melodjużi u ħerġin mill-qalb" u "espressjoni naturali ta' personalità rżina, reliġjuża u b'imħabba kbira għall-familja" (p.137).

Il-poeżija reliġjuża ta' Dun Karm minsuġa mal-mużika "liturġika inventiva" u meqjusa ta' Caruana jesprimu tematika unita u jsiru parti integrali mill-kultura tagħna l-Maltin. L-impenn konsistenti ta' Caruana li jikteb il-mużika għall-poeżiji reliġjużi ta' Dun Karm fuq medda ta' żmien juri xeħta (bl-Ingliż *pattern*) li tista' tindikalna li l-kliem ta' dan l-innu li għandi f'idejja hu xogħol ta' Dun Karm. Jekk hu hekk, allura, żgur li nkiteb qabel l-1921 meta Dun Karm kien għadu jikteb il-poeżiji bit-Taljan.

ikompli f'paġna 117

L-Innu

Ħa niġu għat-*text* li slitt mill-melodija siekta quddiemi. Bdejt biex ħadt it-tliet movimenti wieħed wieħed u ħriġt il-kliem separatament li jrid jitkanta mit-Tenur, il-Baxx u l-Kor tat-Tfal. B'hekk stajt nara fejn qiegħda r-repetizzjoni jew aħjar il-konverġenza (jew konfluwenza) bejn it-tliet protagonisti ta' din il-kompożizzjoni mużikali. Dan wassalni biex nibni t-*text* bit-Taljan kif qiegħed nirriproduċi hawnhekk:

Inno A San Filippo d'Agira	**Innu lil San Filippu ta' Agira**
Padre, incedi dal bianc' ammantato Fra la turba dei figli plaudenti Su le messi del Maggio ridenti Nella festa dei vivdi fior.	Itfa', Missier, mis-sema li jdawwarna Il-pass tiegħek fuq uliedek ħerqana Int u għaddej setgħani fost il-qamħ Diehbi u l-fjuri ta' Mejju daħkana.
Oh! non odi dei canti festivi La gioconda divina armonia? Benedici la turba che pia ti saluta Ti saluta ferventi d'amor.	M'intix tisma' minn ta' l-għanjiet ferrieħa In-nisġa ta' lwien sbieħ u t'armonija? Bierek dan in-nisel hu u jsellimlek Bil-qalb, bi mħabba fawwara smewwija.
Qui, tra l'opra dei forti colori E le spole d'industri donzelle Spieghero le mie tende piu belle Piu gradite dei cieli, al Signor.	Hawnhekk, f'dil-festa ta' mużika u lwien Mar-ritmu tan-newl mix-xbejba ħawtiela, L-għamara li nwaqqaf għal ġieħek, Missier, Tkun l-aktar għal qalbi w l-isbaħ fi ġmielha.
Cara terra da esule ulivo Coronata d'intorno intorno, Qual, tra i padri, piu lieto soggiorno Ebbe mai di sua figlia nel cor?	Art għażiża biż-żebbuġ sfiq imlibbsa, Ħabbara f'kull żmien ta' l-għelma tas-sliem, Liema mkien aktar kenni, iżjed ħlejju Minn Ismek kburi li jħaddar bla tmiem?
Nell'amplesso d'un padre amoroso Tempestato di baci roventi Tra il sussurro dei teneri accenti Non ambisco terreno splendor.	Miegħek, Filippu, f'tgħannieqa ta' mħabba, U bi kliemek, b'dik ħarstek li jwennsuni, Għal ebda art oħla ma tixxennaq ruħi Ħlief hawn fejn dirgħajk fis-sod imexxuni.
Sempre uguale qual notte serena Per me scorre la vita fugace, A me basta l'ulivo di pace Ne abbiam altri cruenti d'allor.	Hekk, mal-ħemda tal-lejl, tgħaddi rrid ħajti Kif tar iż-żmien ħafif b'missirijieti, B'bewsa u b'fergħa tal-paċi f'idejja M'Ismek u Ħaż-Żebbuġ ngħanni ġrajjieti.

Għamilt traduzzjoni libera għall-Malti, iżda żammejt mal-linja tal-ħsieb, jiġifieri, dak ta' supplika jew talba lil San Filippu bħala Missier u ta' eloġju lil Ħaż-Żebbuġ hekk imħares mill-Qaddis li għażel b'Patrun tiegħu. Żammejt din it-traduzzjoni bil-vers tal-ħdax biex nirrispetta s-solennità tat-tema mixtieqa mill-awtur oriġinali.

Hija x-xewqa ta' ħafna li nisimgħu l-Banda San Filep tesegwixxi u toħroġ mid-dlam ta' l-arkivju dan l-innu. Għandi għax naħseb, meta nifhem il-ħila mużikali li juri diversi drabi s-surmast-direttur preżenti, *Maestro* Raymond Fenech, li hu jieħu f'idejh din l-opra biex napprezzaw is-sbuħija tal-melodija ta' Caruana u ntiegħmu l-ħlewwa tar-ritmu tal-poeżija.

REFERENZI:

Vella Bondin, Joseph (2000). *Il-Mużika ta' Malta fis-Sekli Dsatax u Għoxin*, Pubblikazzjoni Indipendenza, Malta, Volum 19, pp. 137-138.

Friggieri, Oliver (1980). *Dun Karm - Il-Poeżiji Miġbura* Pubblikazzjoni Klabb Kotba Maltin